

College van burgemeester en wethouders

GOEDGEKEURD

Vergadering van 27 juni 2023

Programma - Duurzaamheid

16 2023_B&W_00499 Informatienota geWOON besparen - informeren

Samenstelling:

Aanwezig:

de heer J.H. Bats, Burgemeester en voorzitter; de heer M. Smit, Wethouder; mevrouw T. Jongman, Wethouder; de heer B. Harmsma, Wethouder; de heer M. Scheringa, Wethouder; mevrouw H. de Jong, Plaatsvervangend gemeentesecretaris

Afwezig:

de heer M.W. de Graaf, Gemeentesecretaris; de heer D. Eikenaar, Plaatsvervangend gemeentesecretaris

Samenvatting

Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor de aanpak van energiearmoede. Samen met woningcorporaties Woonconcept en Wetland Wonen, welzijnsorganisatie Sociaal Werk de Kop en Stichting Duurzaam Steenwijkerland is hiervoor de aanpak 'geWOON besparen' ontwikkeld. Met 'geWOON besparen' gaan we woningeigenaren en huurders helpen met energie besparen. We richten ons op huishoudens met een bruto-inkomen tot 150% van het sociaal wettelijk minimum, wonend in een huur- of koopwoning met energielabel C t/m G en met een woningwaarde lager dan de gemiddelde WOZ-waarde binnen de gemeente Steenwijkerland.

We starten met straatacties. Naast het geven van informatie over energie besparen, gaan we concreet aan de slag met het aanbrengen van kleine maatregelen zoals tochtstrips en radiatorfolie. Het Geldloket, Voorzieningenwijzer en seniorenmakelaars komen hierbij ook aan bod.

De aanpak bestaat verder uit het volgende:

- We vergroten de inzet van energiecoaches en -adviseurs. De energiecoaches geven inwoners slimme en handige bespaartips.
- In specifieke situaties wordt de witgoedwissel ingezet. Met de witgoedwissel wordt een verouderde koelkast of wasmachine ingeruild voor een nieuwe. Inwoners die daarvoor in aanmerking komen, krijgen energieadvies in huis en besparen direct door het nieuwe apparaat.
- We zetten een fixteam op, een klusteam dat inwoners direct helpt met het verbeteren van hun woning.
- Een aantal inwoners bieden we grotere isolerende maatregelen aan. Denk aan vloer- of muurisolatie.

Informatienota

Inleiding

Vanuit het Rijk hebben we een specifieke uitkering gekregen van € 1.173.343 voor de aanpak van energiearmoede. Samen met woningcorporaties Woonconcept en Wetland Wonen, welzijnsorganisatie Sociaal Werk de Kop en Stichting Duurzaam Steenwijkerland hebben we hiervoor de aanpak 'geWOON besparen' ontwikkeld. Met 'geWOON besparen' gaan we woningeigenaren en huurders helpen met energie besparen. Met als doel dat we dit jaar nog zo veel mogelijk maatregelen kunnen treffen die tot een lager energieverbruik (en daarmee lagere kosten) leiden voor onze inwoners.

Met deze informatienota gaan we in op de wijze waarop we de middelen die we vanuit het Rijk hebben ontvangen voor de aanpak Energiearmoede in de komende periode gaan inzetten voor geWOON besparen. Daarbij opgemerkt dat er voortdurend nieuwe inzichten komen, die we gaandeweg in de uitvoering opdoen. Juist dit project kenmerkt zich door de ervaringen die we in de praktijk met elkaar opdoen. En waar we de aanpak aan de hand van deze ervaringen op moeten bijsturen.

Helaas moeten we wel onderkennen dat we niet iedereen met energiearmoede in de gemeente Steenwijkerland kunnen helpen. Daarvoor is het probleem te groot en zijn de middelen te beperkt. Met deze aanpak zetten we eerste stappen bij het tegengaan van energiearmoede door het treffen van energiebesparende maatregelen bij huishoudens. En bouwen we verder aan het versterken van de samenwerking tussen de gemeente, maatschappelijke organisaties en de Stichting Duurzaam Steenwijkerland. Ook zetten we hiermee de noodzakelijke stappen om aan de ambities van onze klimaatopgave te voldoen. Het verminderen van de energievraag door te besparen op ons energieverbruik, waardoor we minder CO₂ uitstoten.

Tot slot doen we hiermee de motie vreemd aan de orde van 13 september 2022 met als titel "Urgentie gemeentelijke ondersteuning benadrukken voor energiebesparing bij huishoudens en MKB" af. Voor huishoudens geeft deze informatienota de nodige handvatten, voor het verenigingsleven hadden we het al verwoord in het voorstel Energiefonds Maatschappelijke Organisaties. Voor het MKB zijn landelijke regelingen van toepassingen, waar we als gemeente vooralsnog geen aanvullingen op hebben anders dan dat veel ondernemers ook huishoudens van onze gemeente zijn en indien van toepassing mee kunnen doen met geWOON besparen.

Kernboodschap

Het Rijk heeft via een speciale uitkering € 1.173.343 beschikbaar gesteld aan de gemeente Steenwijkerland voor de aanpak energiearmoede. De gemeente moet de middelen gericht inzetten om huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten en/of een huis dat niet goed is geïsoleerd te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om het energieverbruik te verlagen. Hiervoor geldt een afgebakende periode die loopt tot 31-12-2024.

Wat is energiearmoede?

Energiearmoede is het vanwege financiële beperkingen, onvoldoende kunnen beschikken over energie voor verwarming, koken, douchen of het gebruik van elektrische apparatuur door huishoudens.

Door TNO/het Rijk wordt energiearmoede gedefinieerd als:

1. Huishoudens die een laag inkomen hebben tot 130% van het sociaal wettelijk minimum

En

2. Hoge energiekosten (relatief gezien de hoogste 50% van Nederland)

óf

Huis met lage energiekwaliteit (de slechtste 50% van label C tot en met G)

Gelijktijdig is er ook een grote categorie huishoudens met woningen met een lage energiekwaliteit die het niet voor elkaar krijgen om te gaan verduurzamen. En dus niet mee kunnen doen met de energietransitie. Dit noemt men de groep huishoudens in potentiële energiearmoede.

Energiearmoede heeft heel veel negatieve effecten voor individuele huishoudens én de samenleving. Het gaat dan o.a. om schulden, lager wooncomfort, ontoereikende levering van essentiële energievoorzieningen binnen het huis, sociale isolatie, besparingsgedrag en fysieke en mentale gezondheidseffecten. Deze effecten hebben op hun beurt weer invloed op de samenleving en economie en vergen daarmee additionele aandacht van de overheid in o.a. het sociale en gezondheidsdomein. Tenslotte zullen huishoudens die in energiearmoede verkeren ook niet of nauwelijks in staat zijn hun woning te verduurzamen. Waardoor ze niet uit de problemen komen, maar ook een rem vormen op de energietransitie.

Energiearmoede in Steenwijkerland

Het is lastig om aan te geven hoeveel mensen in de gemeente Steenwijkerland last hebben van (potentiële) energiearmoede. TNO heeft onderzoek gedaan en gaat met cijfers uit 2019, van voor de gestegen energieprijzen en de hogere inflatie, uit van ongeveer 1700 huishoudens. Het is inmiddels 4 jaar later en de ontwikkelingen zijn zodanig dat dit aantal aanzienlijk gestegen is. Naar verwachting ligt het aantal inmiddels eerder tussen de 2500 en 3000 huishoudens. Waarbij met name de groep huishoudens die net iets meer verdient dan 130% van het sociaal wettelijk minimum hier ook onder valt. Om die reden - en passend binnen de kaders van de SPUK Energiearmoede - verhogen wij de inkomensgrens in Steenwijkerland naar 150% van het sociaal wettelijk minimum.

Ter indicatie kunnen we aangeven dat het bereik van de huishoudens die energietoeslag hebben gekregen in de gemeente Steenwijkerland ongeveer 2600 huishoudens betreft.

Beschikbare middelen Aanpak Energiearmoede

Vanuit het Rijk zijn diverse instrumenten opgetuigd en middelen beschikbaar gesteld om huishoudens te helpen met de gevolgen van de stijgende energieprijzen. Een aantal regelingen zijn al ingehaald door nieuwe regelingen.

Voor de gemeente Steenwijkerland betekent dit:

1e tranche SPUK energiearmoede	€ 502.312
2e tranche SPUK Energiearmoede	€ 502.312
Nationaal Isolatieprogramma	€ <u>168.719</u>
Totaal:	€ 1.173.343

Het Rijk heeft inmiddels aangekondigd in de Kamerbrief "versnelling aanpak energiearmoede gebouwde omgeving" dat zij in 2023 en 2024 energiefixteams extra gaan ondersteunen met een extra SPUK-uitkering. Conform de laatste berichten (begin juni) ontvangt de gemeente Steenwijkerland, onder voorbehoud goedkeuring van de Tweede Kamer, € 423.882 extra en zal de looptijd worden aangepast voor het totale bedrag naar 31-12-2025. Zodra hierover meer bekend is werken wij dit plan van aanpak bij. Energiefixteams helpen inwoners bij het uitvoeren van kleine energiebesparende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het aanbrengen van een brievenbusborstel, radiatorfolie of een tochtstrip.

Voor de besteding van de SPUK Energiearmoede geldt een grote mate van vrijheid binnen de gestelde voorwaarden. Bij de besteding van de middelen valt te denken aan een breed scala aan maatregelen en activiteiten. Van maatregelen die meteen effect hebben en snel toepasbaar zijn zoals energiedisplays en radiatorfolie tot een bijdrage aan grotere isolatiemaatregelen zoals vloer- of spouwmuurisolatie. Opbouwwerkers, klusteams en energiecoaches kunnen de huishoudens hierbij ondersteunen. Zolang de aanpak maar tot doel heeft de energierekening van huishoudens die te maken (kunnen) hebben met energiearmoede te verlagen

Een financiële tegemoetkoming aan inwoners is niet toegestaan. En voor het verstrekken van middelen aan verhuurders, waaronder de woningcorporaties, ten behoeve van "aard- en nagelvaste" isolatiemaatregelen gelden de staatssteunregels.

Onze aanpak: geWOON besparen

Onze aanpak geWOON besparen is gestoeld op het bereiken, activeren, adviseren en begeleiden van (kwetsbare) huishoudens in energiearmoede. Met verschillende diensten, aangevuld met kleine tot grote fysieke werkzaamheden gaan we deze huishoudens helpen om hun energieverbruik structureel te verlagen. Hierbij sluiten we aan bij bestaande aanpakken en initiatieven, maatregelen, subsidiemogelijkheden en samenwerkingsverbanden in de kernen.

Definitie doelgroep

We richten ons bij de aanpak geWOON besparen op huishoudens die voldoen aan elk van de volgende drie eisen:

1. een bruto-inkomen tot maximaal 150% van het sociaal wettelijk minimum
2. een huur- of koopwoning met energielabel C t/m G
3. een woningwaarde gelijk of lager dan de gemiddelde WOZ-waarde binnen de gemeente Steenwijkerland.

Uiteraard hanteren we voor schrijnende situaties een flexibele omgang. En kunnen we voor specifieke maatregelen een specifiekere doelgroep definiëren. Op deze wijze hoeven we geen vermogenstoets uit te voeren, waardoor extra drempels worden voorkomen.

Welke maatregelen?

Diverse maatregelen zijn voor handen om mensen te helpen in het verlagen van hun energieverbruik. Belangrijk is ons te realiseren dat we wel zaken kunnen leveren en adviezen kunnen geven, maar dat we niet weten of het daadwerkelijk doen en/of opvolgen en realiseren van adviezen en maatregelen echt gebeurt. De voorgestelde maatregelen zijn erop gericht om inwoners echt te helpen met het verlagen van hun energieverbruik. We kiezen hierbij voor de volgende maatregelen:

1. Het inzetten (en versterken) van de energiecoaches en energieadviseurs

De energiecoaches geven inwoners slimme en handige bespaartips. Dit doen we samen met Stichting Duurzaam Steenwijkerland. Momenteel heeft de stichting 6 enthousiaste energiecoaches/-adviseurs als vrijwilliger aan zich gebonden. Zij kennen ieder vanuit hun eigen expertise en achtergrond de

kernen en mensen goed en kunnen van daaruit ondersteunen bij de hulpvragen. Het digitale energieloket van de gemeente Steenwijkerland wordt door het Duurzaam Bouwloket gefaciliteerd.

2. Inzet van een energiefixteam

We zetten een energiefixteam op. Dit team helpt bij het realiseren van de kleine maatregelen bij zowel koop- als huurwoningen. Doelstelling is dat het energiefixteam in september start en tot 31-12-2024 500 woningen gaat fixen met kleine energiebesparende maatregelen.

3. Regeling Witgoedwissel

We zetten een regeling witgoedwissel (koelkast/wasmachine) op voor een specifieke doelgroep huishoudens die nu al in aanmerking komen voor de kwijschelding van de gemeentelijke belastingen én in een huur- of koopwoning met energielabel C t/m G wonen. Met de witgoedwissel wordt een verouderde koelkast of wasmachine ingeruild voor een nieuwe. Inwoners die daarvoor in aanmerking komen, krijgen energieadvies in huis en besparen direct door het nieuwe apparaat.

4. Aanbieden van grote maatregelen

We bieden particuliere woningeigenaren die onder de doelgroep vallen, de mogelijkheid om één grote maatregel (denk aan vloer- of muurisolatie) te realiseren. Deze maatregel wordt tot een bedrag van € 2.500,- volledig betaald. Samen met de energieadviseur wordt bepaald welke maatregel voor de specifieke woning de grootste energiebesparing oplevert.

Werkwijze

Om de doelgroep te bereiken en de maatregelen te realiseren is het noodzakelijk intensief samen te werken met vele partijen en gebruik te maken van de bestaande structuren en netwerken in de kernen/gemeente:

- Intern: intensieve samenwerking sociaal en fysiek domein, ook met de Noordwestgroep.
- Extern: met Stichting Duurzaam Steenwijkerland, Sociaal Werk de Kop, Woonconcept, Wetland wonen, lokale witgoed leveranciers, Stichting Besparen in de Kop, Fixbrigade, Duurzaam Bouwloket en overige verhuurders.
- Maar ook met diverse maatschappelijke en vrijwilligers-instellingen, zoals: Stichting Present, Diagonaal Platform, kringloopwinkels, Voedselbank, sportverenigingen, maatschappelijke organisaties, energiecoöperaties, lokaal belang en vele anderen.

Dit gaan we doen door gericht:

- Vanuit welzijn, opbouwwerk, de bestaande loketten (geldloket, voorzieningenwijzer) en via onze verschillende maatschappelijke partners mensen te benaderen en 1^e adviezen te geven;
- met behulp van coaching op gebied van energie en gedrag mensen te activeren;
- kleine energiebesparende producten uit te delen, waarbij met behulp van een klushulp aan huis (energiefixteam) deze kleine maatregelen ook in huis worden aangebracht;
- straatacties te organiseren waarbij we samen met onze partners in de straat huis aan huis gaan helpen om het energieverbruik te verlagen en mensen bewust te laten worden van mogelijke oplossingen en bekendheid te geven aan ons aanbod hierin te helpen.

Een belangrijk onderdeel hierin is het organiseren van de communicatie. Hiertoe is een communicatieplan opgesteld waarbij we enerzijds gebruik maken van de bestaande kanalen, maar anderzijds ook op andere, soms ludieke, manieren in contact proberen te komen met de doelgroep. Een belangrijk aandachtspunt in deze is de privacy/AVG. Het toepassen van de adresgegevens van mensen die vanuit de participatiewet energietoeslag hebben gekregen is niet zondermeer mogelijk. We passen de mogelijkheden toe om hier op een andere wijze mee in contact te kunnen treden.

In bijlage 1 is het plan van aanpak op 1 A4 schematisch weergegeven.

Afhankelijkheden met andere projecten

De aanpak energiearmoede is op tal van manieren afhankelijk of te relateren aan andere projecten en beleidsvelden van de gemeente Steenwijkerland. Te noemen zijn onder andere:

- Het Nationaal Isolatieprogramma, Lokale Aanpak Isolatie (NIP-LAI) vanwaar de komende jaren middelen beschikbaar komen om huishoudens middels een lokale aanpak te helpen verduurzamen.
- Duurzaamheidsleningen van de gemeente Steenwijkerland dragen bij aan het financieren van het verduurzamen van woningen.
- De Energietoeslag is grotendeels uitgekeerd, maar moet voor een deel ook nog in 2023 worden beschikt en overgemaakt.
- Vanuit het Geldloket komen huishoudens in beeld die met geldproblemen zitten, die mogelijk energieprijis-gerelateerd zijn. Deze kunnen worden doorverwezen.
- De voorzieningenwijzer maakt het voor inwoners inzichtelijk waar men voor in aanmerking komt, dan kan dus ook de aanpak energiearmoede zijn.
- In de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties is opgenomen dat hun bezit met label E, F en G versneld wordt verduurzaamd.
- Stichting Duurzaam Steenwijkerland is onze partner in verduurzamen. De stichting is een inwonersorganisatie waarin vrijwilligers in diverse projecten werken aan een CO2-neutraal en een duurzaam Steenwijkerland.

Consequenties voor de gemeente

Een belangrijk aandachtspunt is dat het gehele plan eerst helemaal van achter tot voor moet worden uitgedacht, alvorens we kunnen starten. Juist dan komt de hulp te laat. We moeten starten en leren van de fouten die we maken en vervolgens bijsturen. Dat heeft tot gevolg dat we fouten maken, maar dat we dit gelijktijdig niet ten koste laten gaan van de mensen die deze hulp hard nodig hebben.

Twee consequenties, vertaald naar risico's, dienen op voorhand benoemd te worden:

1. Het daadwerkelijk bereiken en activeren van inwoners die onder de doelgroep vallen van energiearmoede is complex. De multi-problematiek die achter de voordeuren kan schuilen mag niet onderschat worden. Ook het wantrouwen jegens de overheid en de schaamte over de situatie waarin men zich begeeft, maakt onderdeel uit van deze complexiteit;
2. De huidige krapte op de arbeidsmarkt, vertaald naar de interne en externe krapte (en verschuivingen) in de personeelsbezetting bij de instanties en bedrijven die het werk moeten uitvoeren is een groot risico die leidt tot vertragingen en het niet waar kunnen maken van ambities.

Communicatie

Een belangrijk onderdeel van dit plan is het organiseren van de communicatie. Hiervoor wordt een communicatieplan opgesteld. Waarbij we enerzijds gebruik maken van de bestaande kanalen, maar anderzijds ook op andere, soms ludieke, manieren in contact proberen te komen met de doelgroep. Een belangrijk aandachtspunt in deze is de privacy/AVG. Het toepassen van de adresgegevens van mensen die vanuit de participatiewet energietoeslag hebben gekregen is niet zonder meer mogelijk.

Per deelproject wordt bekeken welke communicatiemiddelen nodig zijn om het onder de aandacht te brengen bij inwoners. Naast de reguliere middelen (zoals de gemeentelijke website, socialmediakanalen en de gemeentelijke pagina in de krant) wordt gekeken naar communicatiemiddelen op maat. Hiervoor wordt nauw samengewerkt met de collega's van Sociaal Domein.

Denk hierbij aan:

- Infographic en folders
- Ansichtkaart/flyers verspreiden in de buurt, waar het Energiefixteam aan de slag gaat
- Poster ophangen in buurthuizen / supermarkten
- Koppeling maken met de spreekuren van Geldloket en gebiedsteams
- Interviews met Energiefixteam/energiecoach/energieadviseur, maar ook met inwoners die hun verhaal willen delen
- Organiseren van een actiedag in een buurt of wijk, creëren van reuring.

Vervolg

Het samen met onze partners maken van de aanpak 'geWOON besparen' was de eerste stap. Met het vaststellen van de aanpak volgt nu de nadere uitwerking. Onderdeel hiervan is een op de doelgroep toegesneden communicatieplan inclusief een eenvoudige infographic.

Besluit

In te stemmen met de informatienota geWOON besparen.

Bijlagen

1. Bijlage Werkwijze aanpak energiearmoede op 1 A4.pdf

Schets werkwijze Aanpak Energiearmoede, Plan van Aanpak op 1 A4:

	1 ^e lijn Bereiken	2 ^e lijn Activeren	3 ^e lijn Adviseren	4 ^e lijn Begeleiden
Dienst	Budgetcoach Welzijnsinstellingen, met opbouwwerk (<i>Sociaal Werk de Kop</i>); Sociaal domein, <i>Geldloket</i> , voorzieningenwijzer; Inzet budget advies team, budgetcoach; <i>Woningcorporaties</i> ; Schuldhelpverlening; Diverse maatschappelijke instellingen (<i>Stichting Present, Diagonaal Platform, kringloopwinkels, Voedselbank ea</i>).	Energiecoach Adviseert om met kleine maatregelen en gedragsverandering je energieverbruik te verlagen. <i>Stichting Duurzaam Steenwijkerland</i> <i>Steenwijkerland op WEG</i> <i>Gebiedsteams</i> Doorverwijzing bij multi-problematiek	Energieadviseur Energieadvies waaruit een stappenplan volgt hoe de woning te verduurzamen. Eventueel aangevuld met (financieel) adviseur die de regelingen ikv energietransitie en subsidies kent. <i>Stichting Duurzaam Steenwijkerland</i> <i>Partijen energieadviseurs</i>	Bouwmaatje Ontzorgt de eigenaar-bewoner in meer of mindere mate in het verduurzamen van de woning. Herhaling van energiecoach-gesprekken. Bouwmaatje: <i>Stichting Duurzaam Steenwijkerland</i>
Levering (achter de voordeur)	-	Bespaar- en gedragsadviezen; Tasjes kleine maatregelen; Promotiemateriaal; Bekendheid fysiek en digitaal energieloket; Campagne. <i>(Duurzaam bouwloket)</i> ;	Een "Energieadvies op maat"; Klein materiaal zoals tochtstrips, ledlampjes, douchetimers; (Financieel) adviesrapport; Regeling Witgoedwissel met koelkast/wasmachine;	-
Werk (begeleide uitvoering)	-	-	<i>Energiefixers</i> zorgen er voor dat de kleine materialen ook daadwerkelijk worden aangebracht. Waterzijdig inregelen. <i>Noordwest groep</i>	Grotere isolerende maatregel, zoals spouwmuurisolatie, dakisolatie, HR++glas, vloerisolatie; <i>Stichting Besparen in de Kop</i> Eventueel combi met renovatiemaatregelen;

